

2010

Nr: 1

BUDKAFLE

FÖR

HÅBO KULTUR- OCH HEMBYGDSFÖRENING

KALLELSE

till

Kultur- och Hembygdsföreningens

ÅRSMÖTE

2 MARS 2010

Kl. 18.00 Samling i vår lokal på Knarrbacken.

Visa vår nya föreningslokal.

Informera om gångna och kommande års verksamhet.

Kl.19.00 Ordinarie årsmötesförhandlingar i angränsande lokal på Knarrbacken kaffe/te med en smörgås ingår.

Lördagen 13 februari Kl. 16.00

Kommer gruppen Divine till Bildningscentrum Jan Fridégard.

Se information sidan 10.

LEADER-projektet Fridegård och statarna 2009

Den 20 januari lämnade vi in vår ansökan till LEADER-kontoret i Enköping, den 12 maj beslutade LAG-gruppen att ge sitt klartecken och den 23 juni bekräftar Länsstyrelsen i Västmanland beslut om projektstöd. Det blev full fart redan från början.

Det under många år försummade markområdet på museets baksida var ett bekymmer med sina många och stora döda almar. Men nu är det röjt, uppeldat, flisat eller bortkört. Det roliga är kvar. Till våren planterar vi och sår gräsmatta. En riktigt fin förrådsbod är uppförd och två gärdesgårdar är på plats.

Genom idéellt arbete har t.o.m november 680 timmar eller 119.000 kronor tillförts projektet och av beviljat projektstöd i pengar har 256.553 kronor utbetalats. Det har varit fantastiskt roligt att både medlemmar och andra har lagt så mycket tid under året på detta slitarbete och det händer dessutom också annat när man därutöver har pengar till vad vi inte hinner eller kan göra själva.

Nästan parallellt med arbetena på museitomten har projektets andra del, sommarteatern på Biskops-Arnö 2010, påbörjats. Allt arbete här sker

genom Nordens folkhögskola Biskops-Arnö och Björn Lusensky. Den här delen av projektet hade inte varit möjlig utan detta mycket värdefulla samarbete.

Pjäsen är nu färdigskriven så när som på en drömsekvens och några vistexter. Kontrakt är skrivna med de ledande skådespelarna. Det är glädjande att vi har kunnat engagera Marika Lagercrantz som Jans mor och Jan Boholm som den unge Fride och den åldrade författaren, Charlie Gejhammar som pappan Johan Alfred och Therese Söderberg som lillasyster Estrid. Therese är också pjäsens författare. Alla med tidigare erfarenheter av sommarteaterföreställningar på bildningens ö. Det finns också roller för ett antal amatörteaterskådespelare.

Repetitionerna startar den 10 maj, premiär den 12 juni samma dag som Håbo kommun delar ut sitt Jan Fridegårdpris för tredje gången och sista speldag den 10 juli. Totalt ca 20 föreställningar i huvudsak kvällstid med också några på dagtid som vi hoppas skall passa gruppbesökare. Folkhögskolan har dessutom inköpt ett serveringstält som vi kommer att hyra. Vi tror på kombinationen mat, kaffe något att dricka och teater.

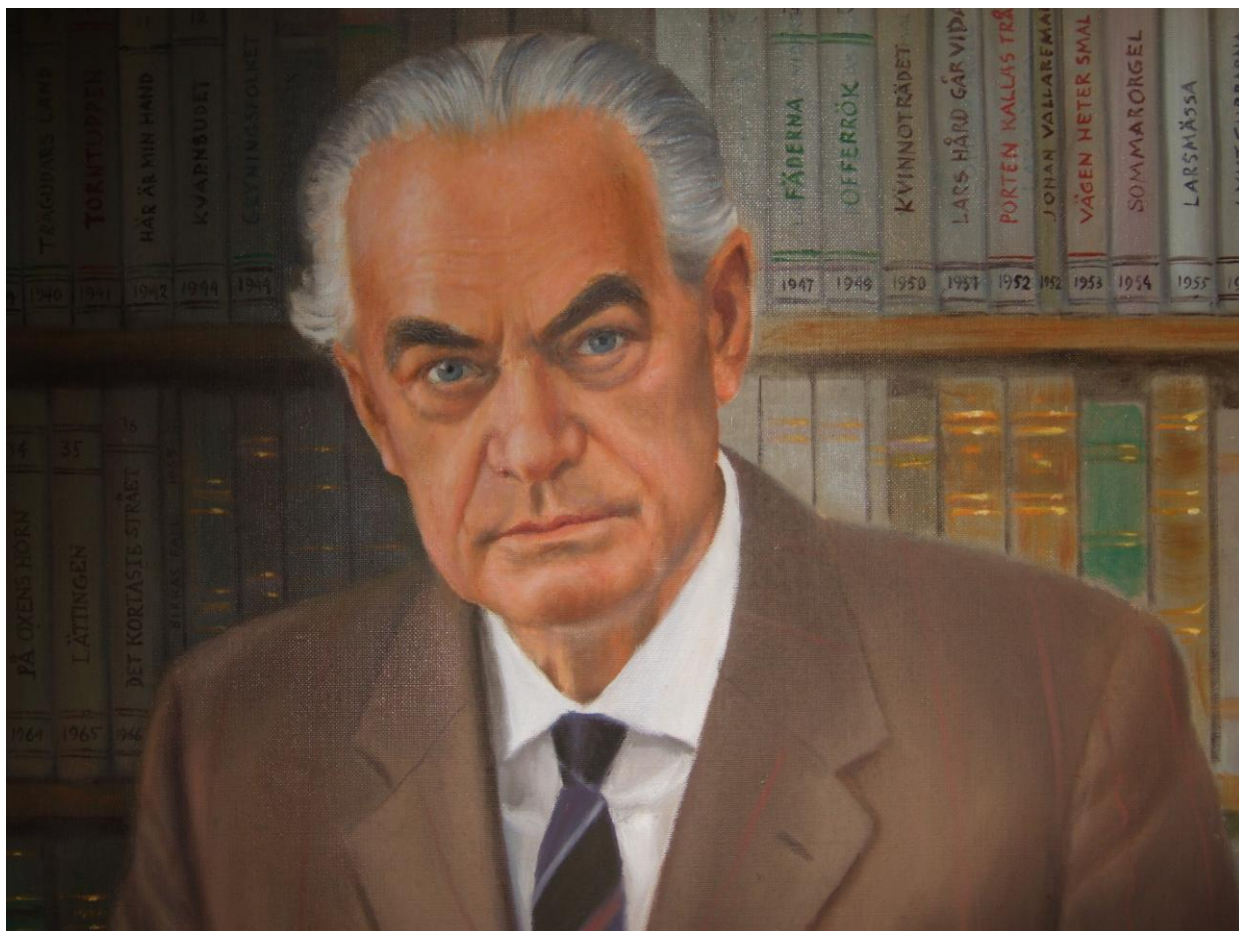
Marknadsföringsgruppen har startat sitt arbete och de första trycksakerna blir klara i januari. Så här beskriver vi vår nyskrivna pjäs i den folder som nu skall spridas för att få bokningar av bussresenärer, företag och föreningar mm. till vår teater och till vårt museum ” En berättelse om vad som formar oss, familjen vi är den del av, landskapet och människorna vi möter. Vad pjäsen heter? Ja, det vred och

Hans Söder

Projektledare

vände vi på ganska länge och så här blev det ”**Mitt namn var Jan Fridegård**”.

Mycket arbete har gjorts men vi har också en hel del framför oss. Året 2010 kommer att bli mycket händelse-rikt och jag hoppas och tror att Du vill medverka i detta och påverka vad som skall ske. Vi ses på museitomten och på Biskops-Arnö!

Jan Fridegård
Målad av Erik Hermansson
Hänger i Fridegårdsmuseet

Foto: *Hans Söderholm*

Delområdesberättelse för 2009

Fridegårdsmuseet – Statare och hembygd

Året som gått blev ett bra år publikt – utan att vara ett rekordår – och med det nya ekonomiska bidraget från Håbo kommun fick vi också ett hyggligt ekonomiskt utfall. Entréavgifter, överskottet av försäljningen i museet och det nya bidraget gav tackning för elräkningar, försäkringskostnader mm.

Bland årets besökande grupper kan nämnas: SFI och grundskolegrupper med lärare, Lagunda- och Häggeby hembygdsföreningar, Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund, Sun Tower som filmade för en undervisningsfilm om statarskolans författare, Stockholms universitet, kulturvetarlinjen och skolbibliotekariéer från Sala med flera. För spontanbesökare var museet öppet som vanligt alla lördagar och söndagar under perioden juni-augusti.

I samarbete med Svenska kyrkan i Övergran hölls en utomhusgudstjänst vid museet och vi höll dessutom öppet på Byg-

degårdsföreningens hembygdsdag och på Konstrundans två dagar i september.

Ett antal föremål från Fridegårds sommartorp Gunggräna i Dalby socken har deponerats i vårt museum. Det är mycket välkommet att vi på så sätt har kunnat öka Jans närvaro i Övergran.

Två nya utställningar i museets övervåning invigdes och bidrog till årets goda besöksantal. Hans Söderholm gjorde ett urval av texter och bilder på våra fem kyrksocknars skolbyggnader, lärare och elever. Anita Andersson samlade in och beskrev vad elever gjort i skolslöjden under 1930 – 1980 talet. Vi kallar den utställningen ”Detta har vi gjort i slöjden” och speglar både sy- trä- och metallslöjd.

Ett varmt tack till alla som medverkat som guider och i skötsel och underhåll av vårt uppskattade museum! Utan denna arbetsinsats kan vi inte nå en publik för att få dela med oss av en viktig del av vår historia.

Delområdesansvarig

Hans Söder

Delområdesberättelse för 2009

Torpinventeringen i kommunen

Under 2008-2009 har Torpinventeringsgruppen arbetat kontinuerligt med att lokalisera och dokumentera ett stort antal torp.

Vi har i huvudsak inriktat oss på torp inom Övergrans socken, där vi då hittills funnit 49 torp, befintliga och före detta torp. I vissa fall är det endast ett stenröse i skogen.

Arbetet innebär, förutom vandringar i terrängen, även ett mycket omfattande forskningsarbete i en mängd olika register. Resultatet läggs sedan ut på vår hemsida med bilder samt uppgifter om torpen. Vem som har bott där, var det är beläget m.m. Intresserade medlemmar har träffats varannan torsdag (jämna veckor) under året. Vi har haft tillgång till bibliotekets lokal under stor del av året. Vi har också haft ett möte med Kultur- och Fritidschefen Camilla Thorn-

Bo Hammarström
Projektledare

Wollnert för att bl.a. diskutera samarbete med kommunen.

Vi kommer nu att fortsätta vårt arbete med att göra klart Övergrans socken för att sedan dokumentera alltsammans i en bok. Därefter går vi vidare med nästa socken.

Som projektledare är jag mycket tacksam och imponerad över gruppmedlemmarnas kompetens, vilket underlättar vårt arbete.

I gruppen ingår, förutom undertecknad, Kjell Sandell, Lars Johansson, Jan Rudberg, Hans Söderholm och Göthe Eriksson.

Tilläggsas bör att vi har haft mycket stor hjälp av lokala markägare under vårt arbete.

Delområdesberättelse för 2009

Hemsidan

Hemsidan som övertogs från Håbo KulturHistoriska förening i samband med sammanslagningen, har under verksamhetsåret genomgått en hel del förändringar. Hela layouten har omarbetas och ett stort antal nya sidor har tillkommit. Från och med hösten 2009 läggs också "Budkaflen" ut på hemsidan, vilket inne

bär att den numera finns tillgänglig för läsning av andra än enbart medlemmar. Beslut har också tagits att Budkaflen skall utöka både antal utgåvor och sidor under 2010. För detta har också föreningen inköpt en färg-laserskrivare då vi också har som ambition att ge ut tidningen i färg. Hemsidan har också varit besökt av 6324

besökare under året. Det är inte så stor besöksfrekvens men förhoppningen är att kunna öka den till cirka 10000 besökare under detta år. Det grundar sig på många olika saker, dels sommarteatern som skall gå av stapeln på Biskops-Arnö under sommaren 2010, dels vår Torpinventering som görs inom Håbo Kommun, där de hittills inventerade torpen finns utlagda på hemsidan, dels skall vi försöka samordna vår verksamhet mer utåtriktad för att öka medlemsantalet. Den av styrelsen beslutade omorganisationen av ”mediagrupp” kommer också att öka möjligheterna att öka besökar-

antalet och dessutom öka medlemsantalet.

Mediagruppen har som sitt uppdrag att från och med 2010 tillsammans sköta Hemsidan, Budkaflen och stötta övriga delområden med utskrifter och foldrar för att därmed öka intresset för Håbo Kultur-ochHembygdsförening.

Glöm inte att gå in på Hemsidan regelbundet, det är där Du kan få snabb information om vad som händer i föreningen framöver. Den uppdateras regelbundet med nya inslag. Du kan också se vad som har hänt genom olika reportage och bilder.

Hemsidan hittar Du på: www.kultur-historia.se

Delområdesansvarig
Lars Johansson

Delområdesberättelse för 2009

Föreläsningar

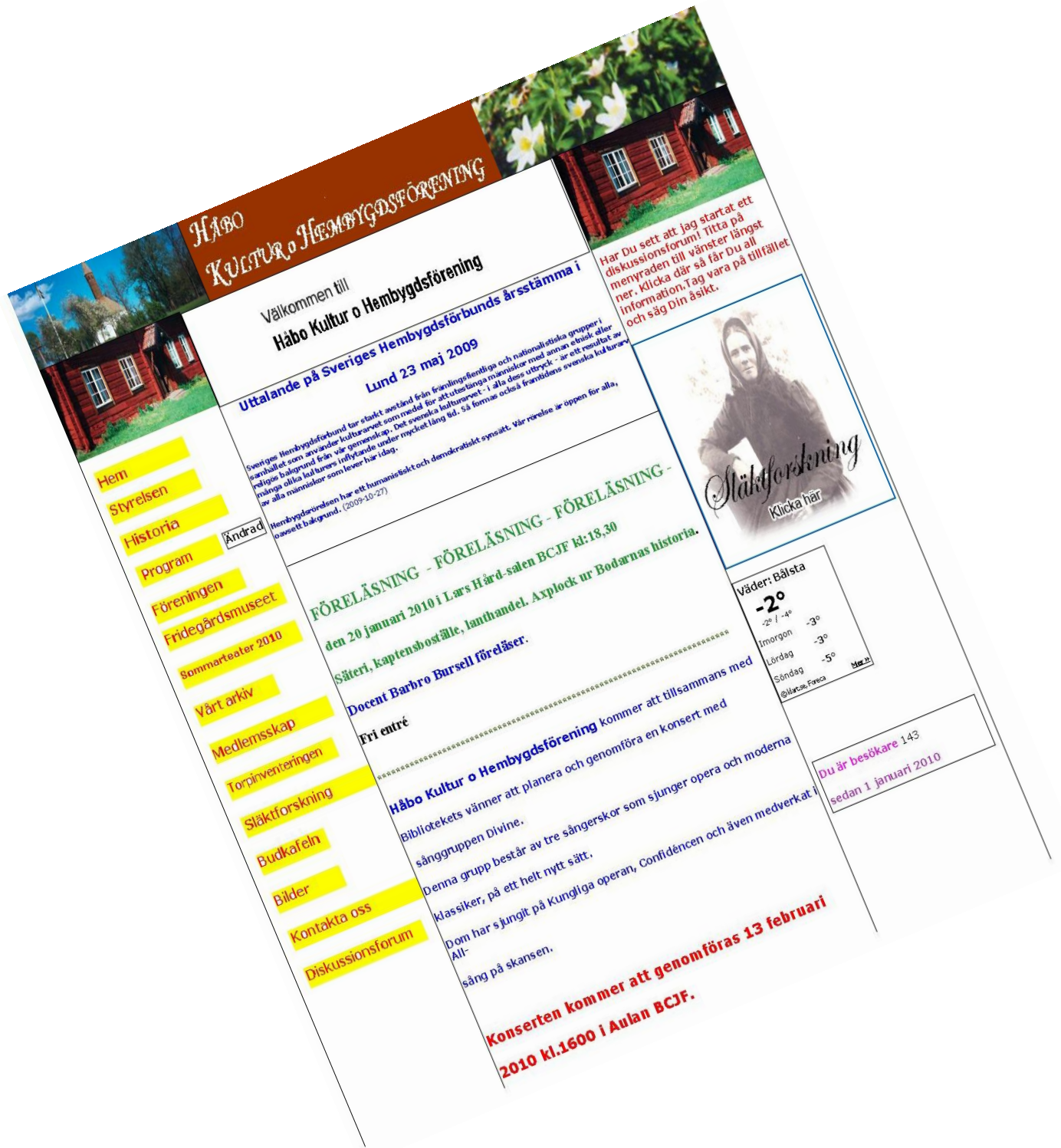
Börje Sandén, Upplands Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut berättade om händelser med lokal anknytning kring omvälvningarna märkesåret 1809.

Barbro Bursells föreläsning, planerad till den 21/10 inställdes p g a sjukdom.

Den kommer att genomföras i januari 2010 i Lars Hård-salen BCJF.

Under rubriken Klimat och Kultur talade Sten Bergström, om klimatförändringar och klimatpåverkande naturkatastrofer genom historien och deras inverkan på kulturutvecklingen.

Områdesansvarig
Bertil Olsson

Så här ser vår första sida av hemsidan ut idag, den har Du väl varit inne och tittat på ?

??

När sammanslagningen av våra två föreningar, Håbo KulturHistoriska Förening och Håbo Hembygdsförening gjordes vid årskiftet 2008 – 2009, så fick vi två olika hemsidor. Det beslöts då att vi skulle fortsätta

med Kulturhistoriskas och låta hembygdsföreningens ligga nere med hänvisning till den som var i bruk.

Den sidan har under året uppdaterats minst varannan dag för att vara aktuell hela tiden.

Den har också gjorts om fullständigt och utvecklats till en mycket aktuell och massiv informationskanal för vad föreningen gör.

Hemsidans grundare

Den ursprungliga hemsidan för Håbo Kultur Historiska Förening gjordes av Yang, son till Owe Johansson. Owe var föreningens förste ordförande och var en av de som startade föreningen.

Hemsidan startades 2003 och fick ett utseende som mest utgjorde information om föreningen. Den hade inte täta uppdateringar och inte heller någon tilldragande layout. Detta gav också spår i besökssiffrorna. Under det första året (enbart november, december 2003) besöktes sidan vid 44 tillfällen.

2004 hade sidan 311 besök, 2005 blev det 357 besök, 2006 sjönk det till 288 stycken och 2007 ökade antalet till 329 stycken. 2008 hade det blivit 365 besök och 2009 steg siffran till 1082 besökare. Att siffrorna är olika på den här statistiken och på besöksräknaren på hemsidan beror på att antal besök redovisas på olika sätt. Den räknare som fanns på hemsidan är antalet besök på vår första sida (6338 st), medan ovanstående siffror visar antalet besökare på hemsidan (inkl webmasters vilket inte redovisas i siffrorna i föregående stycke).

Nu har jag bytt räknare som Du kan se på vår sida, den ska ge rättvisare resultat.

Förändringar som gjordes under året

Den största förändringen är att hela layouten är omgjord. Menyraderna är flyttade och nya undersidor har tillkommit. För att öka läsbarheten så har andra färger lagts till och alla

sidor har också samma layout. För att öka intresset för hemsidan så försöker jag uppdatera sidorna ofta. Minst en gång om dagen sköts detta.

Jag har också lagt in ett ”diskussionsforum” på en sida, där alla kan skriva sina åsikter om vad som är bra eller mindre bra, vad som skulle behöva ändras m.m. Tyvärr har ingen ännu registrerat sig för att delta. Kan det bero på att ALLT är bra??

Torpinventeringen

Här redovisas alla de torp som vi hittills har inventerat. Passa på och läs nu för när Övergran socken är färdigt så kommer detta material att tas bort och innehållet skall finnas redovisat i en speciell skrift.

Släktforskningen

Här finns allt nytt och även historia som rör vår verksamhet ”släktforskning”

Den här sidan står högt i prioritet för en total genomgång och uppdatering under våren 2010.

Övrigt

Det finns också mycket läsvärd information om ”Fridegårdsmuseet” och framförallt om Sommarteatern 2010 som går på Biskops-Arnö i sommar. Mycket bilder finns också utlagt, men tänk på om Du vill använda något från vår hemsida så gäller upphovsrätten, d.v.s. inget får kopieras utan att ange källan eller ha tillstånd från webmaster.

Lägg in ”Hemsidan” som favorit eller startsida

För att Du inte ska glömma bort att gå in på hemsidan så lägg in den som favorit.

www.kultur-historia.se

Delområdesansvarig *Lars Johansson*

Några ”data” en Biskops-Arnö historia

C:a 1280

Ärkebiskopen/Domkyrkan i Uppsala köper av Greger Birgersson – illegitim son till Birger Jarl - egendomen BiskopsArnö.

1288

Biskop Magnus (Bosson) signerar på Arnö ett brev vari han beviljar ”indulgen-ser” åt dem som besökt dominikanernas kyrka i Sigtuna (Mariakyrkan). Detta är det äldsta dokument, som visar att ärkebiskopen finns på ön. Under 240 år skall nu 18 biskopar vistas här en längre och kortare tid. Efter någon tid säger sig biskopen vara ”apud nostram mansionem Arnö”, egendomen betraktas tydligen också som *privat* biskoplig egendom.

1325

Biskop Olov Björnsson påbörjar uppförandet av ”Stenhuset”. Det blir en försvarsanläggning och residensbyggnad av kontinentalt slag. Biskopen har redan borgen i Upplandstuna och S:t Eriks borg i Uppsala, sedemera tillkommer Stäket. Dessa borgar ligger alla vid vattenvägen i det inre av Uppland. Observera att vattenståndet då är mycket högt och segelleden farbar. Vid Övergran finns ”Draget”, som visar att båtarna inte gick hela vägen.

Gotiska salen

Foto: Hans Söderholm

Några biskopar

1380-talet

Birger Gregersson, civilrättslig ”expert”, sin tids ”landstingspolitiker” med omsorg om bl.a Enköpings Hospital sammanställer Officium Sanctae Birgittae, en liturgi för Heliga Birgittas dag; arbetet sker på Arnö, dit han fört ett stort bibliotek från Uppsala. Officiet anses lika framstående som biskop Hermans (av Linköping). B. Verkar för Birgittas kanonisering, sänder officietexten på remiss till Birgittabröderna i Vadstena...

1420-talet

Jöns Gerechini eller Jöns Gerekesson, kyrkans mest omtalade skurk. Bondeplå-gare, libertin, tjyv. Inblandad i den häpnadsväckande skandalhistorien med Stockholmsdamen Helleke Horn, som f.ö under tre år vistas på Arnö. Jöns blir avsatt från ämbetet, synes göra bättring blir biskop på Island, där han fortsätter att ”leva loppa” och blir dränkt av uppretade bönder vid Skalholt. Någonstans på Arnö finns f.ö benen efter Arnold från Bergen, en biskoplig ursurpator, som Erik av Pommern ville ha till biskop men som kyrkan vägrade acceptera. (Fortsättning följer i nästa nummer.)

Sammanställt av *Hans Söderholm*

Fridegårdsrummet i medeltidsbuset

Foto: Hans Söderholm

DIVINE

Lördag 13 februari 16.00

Bildningscentrum Jan Fridegård

Divine, storfrämmande från de stora musik- och teaterscenerna. Sånggruppen sjunger opera och moderna klassiker på ett nytt sätt. Med sina omfångsrika röster bjuder de på musikaliska överraskningar i originaltappning och fyndiga arrangemang. Gruppen består av sångerskorna Gabriella Lambert-Olsson, Katarina Böhm och Caroline Gentele.

Biljetter, förköp 100 kr på Söders bokhandel.

Rabatterat pris för medlemmar, 50 kr. Löses konsertdagen i entrén.

Välkomna!

Hjälp, jag har kört fast! Lugn, vi hjälper dig!

- hitta rätt källa
- läsa gammal handstil
- tolka innebörd
och inte minst
- komma vidare i din **SLÄKTFORSKNING**

Välkommen till Håbo Kultur & Hembygdsförening
och våra lokaler på Knarrbacken.

www.kultur-historia.se

Vi träffas på torsdagar kl. 19.00-21.00

Vi startar den 28 januari 2010 på torsdagar

Jämna veckor kl. 19.00-21.00.

Har du några frågor, ring eller maila till Kjell Sandell

070-666 57 78 kjell.sandell@bktv.nu

Delområdesberättelse för 2009

Släktforskning

Intresserade medlemmar har träffats varannan torsdag (jämna veckor) under året. Vi har haft tillgång till bibliotekets lokal under stor del av året. Men fr.o.m 28/11 träffas vi en vår egen lokal på Knarrbacken.

Vi gjorde vår årliga resa till Släktforskarnas Hus i Leksand 8/5-10/5, ca: 21st hängivna personer.

Delområdesansvarig
Kjell Sandell

Delområdesberättelse 2009

Budkaflen

Nu har du läst den Nya Budkaflen som har fått ett nytt utseende och innehåll. Under gångna året har mediagruppen arbetat för att göra en bättre och mer innehållsrik tidning till våra medlemmar. Som du ser har tidningen tryckts med färgbilder och fått lite mer information om vad Hembygdsföreningen håller på med. Vår ambition är att det ska finnas historiska notiser och berättelser av historisk art som berör Håbo kommun i någon form, samt fortlöpande information vad som vi gör och kommer att göra i Hembygdsföreningens olika delområden. Du som har något intressant historisk eller kulturellt som berör i första hand Håbo med omnejd så ta tillfället i akt och skicka in detta till mig.

Om Du har några förslag vad som ska stå i Budkaflen så hör av dig till mig.

Genom mail: hans_soderholm@bredband.net

Eller ring 0171-54595

Hans Söderholm

Redaktör

• Medlemsavgiften för 2010

- Enskild 125 kr
- Familj 150 kr
- Sätts in på Postgiro 232331-9

Styrelsen: Hans Söder ordförande 0171-51441
hans.soder@home.se
Kjell Sandell vice ordförande 070-6665778
kjell.sandell@bktv.nu
Gerd Dalersjö sekreterare 070-5201094
gerd.dalersjo@inctv.com
Jan Rudberg kassör 0171-56208, 070-6541930
jan.rudberg.balsta@telia.com

Budkaflen finns inlagd på vår hemsidan www.kultur-historia.se